

מהפכת התרבות של מאו באוניברסיטאות

29.6.2009 | 07:04 **מירב ארלוזורוב**

<< פרופ' מנחם מגידור, עד לפני כמה שבועות נשיא האוניברסיטה העברית ויו"ר ועד נשיאי האוניברסיטאות, שלח במארס מכתב לחברי סגל האוניברסיטה. במכתב הגיב מגידור על הדו"ח של מבקר המדינה, שעסק בכשלים חמורים שהתגלו בניהול האוניברסיטאות בישראל.

"האוניברסיטאות", כתב מגידור לחברי הסגל האקדמי שלו, "נמצאות על סף קריסה משום שלאורך השנים האחרונות ממשלות ישראל נהגו בחוסר אחריות משוע ועגעו באופן שיטתי בפיתוח האוניברסיטאות. יש בהיסטוריה המודרנית מדינות שחילו, במסווה של מהפכת תרבות, את אוניברסיטאות המחקר, וכיום, בקושי רב, הן מנסות לתקן טעויות אלה".

מהפכת תרבות? חיסול האוניברסיטאות? "כן" השיבה דוברת האוניברסיטה העברית לשאלת TheMarker בעניין. "סין היא דוגמה למדינה שחיסלה במהלך ההיסטוריה שלה את אוניברסיטאות המחקר במסווה של מהפכת תרבות, וכיום נאלצת להתמודד עם המחיר של טעות זו".

מאו טסה טונג, מי שהיה מנהיגה של סין הקומוניסטית, לא חיסל רק את אוניברסיטאות המחקר בסין. במסגרת מהפכת התרבות שלו הוא עקר אוכלוסיות שלמות מהערים לכפרים, שלח רבבות למחנות כפייה, אסר על פעילות תרבותית דתית ומחקרית, ובאופן כללי - העלים ורצח מיליוני סינים. את כל זה הוא עשה כדי להשליט קוד קומוניסטי נוקשה, וגם כדי להאדיר את פולחן האישיות שלו עצמו.

כל הפעילות המרנינה הזאת של מאו, שבזכותה הוא קנה לעצמו שם של אחד המגה-רוצחים של ההיסטוריה האנושית, שרירה וקיימת גם לגבי התנהלותה של ממשלת ישראל. כך לפחות אליבא דנשיא האוניברסיטה העברית ויו"ר ועד ראשי האוניברסיטאות, והוא בוודאי צריך לדעת על מה הוא שח.

העובדה שוועד נשיאי האוניברסיטאות סבור שמדינת ישראל מתנהלת כמו מהפכת התרבות של מאו צריכה להדיר שינה מעיניו של כל אזרח במדינה דמוקרטית. הכיזד, אם כך, שהביקורת הקטלנית הזו על המדינה נעלמה מעיני הציבור? מדוע שמר הנציג הבכיר ביותר של האוניברסיטאות בישראל את הביקורת הזאת כסוד, ופרש אותה רק בפני חברי הסגל האקדמי שלו?

יכול להיות שהסבר אחד לכך הוא שמאו שלח מיליונים אל מותם, בהכריחו אותם להיהפך לקומוניסטים המאמינים אמונה עזה בשוויון בשכר לכולם. לעומת זאת, באוניברסיטאות נלחמים במהפכת התרבות של ממשלת ישראל, בשל רצון להגן דווקא על שכר יתר לעובדי האוניברסיטאות.

באוניברסיטה העברית, למשל, רוצים להגן על זכותם להעסיק 25 עובדים בדרגת השכר הגבוהה ביותר של משנה למנכ"ל; כל זאת בעוד שבכל משרד ממשלתי אחר ניתן להעסיק רק עובד אחד בדרגת השכר הזו. תודו שזוהי זכות שהמלחמה עליה שקולה למהפכת תרבות.

באוניברסיטת בר אילן, למשל, רוצים להגן על זכותם לשלם לשמונה מנהלים באוניברסיטה תנאי שכר המשולמים רק לחברי הסגל האקדמי (קצבה מהקרן לקשרי מדע או כרטיס טיסה לחו"ל המשולם כאילו הם יוצאים לשנת שבתון), על אף שמדובר במנהלים ולא בחוקרים. האוניברסיטה ממשיכה את הנוהג של תשלום תוספות שכר מחקריות למנהלים שאין להם שום קשר למחקר, על אף שכבר ב-1999 העיר מבקר המדינה לאוניברסיטה כי מדובר בתוספות שכר אסורות. התנהלות ש"אינה עולה בקנה אחד עם סדרי מנהל תקין, ועם אמות מידה של חיסכון ויעילות", כינה זאת מבקר המדינה. וגם זוהי, כמובן, זכות - שניסיון המדינה לשלול אותה כמוה כהכרזת מהפכת תרבות על

האוניברסיטאות.

בטכניון, למשל, רוצים להגן על זכותה של האוניברסיטה לשלם לבכירה צבירת פנסיה של 4% בשנה - כפול מהמותר לכל עובד אחד במגזר הציבורי - אבל ברור שכל ניסיון להבהיר לאוניברסיטה מהי אמת המידה הפנסיונית המקובלת בישראל נחשבת מיד למהפכת תרבות נגד האוניברסיטאות.

ובכלל, האוניברסיטאות זועמות על הגוף המפקח עליהן, הות"ת (הוועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה), שקבע כי 30% מהמרצים אינם עומדים באופן קיצוני בחובות ההוראה שלהם - משמע, במקום ללמד שש שעות בשבוע, הם מלמדים בין אפס לשלוש שעות בשבוע בלבד - והעריך כי האי עמידה בחובות ההוראה עולה לאוניברסיטאות בחריגות שכר של 114 מיליון שקל בשנה. "לתרגם אי מילוי, לכאורה, של חובות ההוראה לחריגות בשכר זו אינטרפרטציה מדהימה", כתב אחד מבכירי האוניברסיטאות על כך למנכ"ל הות"ת. "אין פה שום תשלום חריג בשכר. סגל אקדמי מבצע גם מחקר, ואם לא עסק בהוראה - אז הוא עסק במחקר".

במלים אחרות, האוניברסיטאות לא מוצאות כל פסול בכך ש-30% מהמרצים שלהן אינם עומדים בחובות ההוראה, ומבחינתן הסגל האקדמי יכול שלא לעסוק בהוראה כלל - על אף שהוא מחויב לכך במסגרת הסכמי ההעסקה שלו עם האוניברסיטאות עצמן. עם גישה כזו קשה להתפלא כי יו"ר ועד נשיאי האוניברסיטאות החדש, נשיא הטכניון פרופ' יצחק אפליוג, ממשיך את דרך קודמו ומסרב לדרישות הממונה על השכר להעביר פרטים על עובדים שקיבלו שכר חריג, ובכך מונע תביעה מאותם עובדים להשבת שכר חריג. "אנחנו נעביר את הנתונים", מבטיח אפליוג ל-TheMarker, אבל בינתיים הנתונים מבוששים להגיע.

עם גישה כזו, קשה להתפלא כי דרישה של הממונה על השכר במשרד האוצר לאוניברסיטאות כי יחדלו להסתיר את נתוני שכר העובדים שלהם, ויחדלו לשלם חריגות שכר, נהפכת בתרבות האקדמית הישראלית למקבילה למהפכת התרבות של מאו.